समानस्य तदादेश्च अध्यात्मादिषु चेष्यते ।
ऊर्ध्वन्दमाच्च देहाच्च लोकोत्तरपदस्य च ॥

मुखपार्श्वतसोरीयः कुग्जनस्य परस्य च ।
ईयः कार्योऽथ मध्यस्य मण्मीयौ [1]प्रत्ययौ तथा ॥

[2]मध्यो मध्यं दिनण् चास्मात् स्थाम्नो लुगजिनात्तथा ॥ (म.भा. २.३१०)

ग्रामात् पर्यनुपूर्वात् । (६१/१४४०)

अव्ययीभावात् इत्येव । [3]ग्रामशब्दान्तादव्ययीभावात् परि अनु इत्येवंपूर्वात् ठञ् प्रत्ययो भवति तत्र भवः इत्येतस्मिन् [4]विषये । अणोऽपवादः । पारिग्रामिकः । आनुग्रामिकः ॥

जिह्वामूलाङ्गुलेश्छः । (६२/१४४१)

जिह्वामूलशब्दादङ्गुलिशब्दात् च छः प्रत्ययो भवति तत्र भवः इत्येतस्मिन् विषये । यतोऽपवादः । [5]जिह्वामूलीयम् । अङ्गुलीयम् ॥

वर्गान्ताच्च । (६३/१४४२)

वर्गशब्दान्तात् च [6]प्रातिपदिकाच् छः प्रत्ययो भवति तत्र भवः इत्येतस्मिन् विषये । [7]अणोऽपवादः । कवर्गीयम् । [8]चवर्गीयम् ॥

अशब्दे यत्खावन्यतरस्याम् । (६४/१४४३)

वर्गान्तात् इत्येव । शब्दादन्यस्मिन् प्रत्ययार्थे वर्गान्तात् प्रातिपदिकादन्यतरस्यां यत्खौ प्रत्ययौ भवतः तत्र भवः इत्येतस्मिन् [9]विषये । छे प्राप्ते वचनम् । पक्षे सोऽपि भवति । [10]वासुदेववर्ग्यः, [11]वासुदेववर्गीणः, वासुदेववर्गीयः । युधिष्ठिरवर्ग्यः, युधिष्ठिरवर्गीणः, युधिष्ठिरवर्गीयः[12] । अशब्दे इति किम् ? कवर्गीयो वर्णः ॥

कर्णललाटात् कनलङ्कारे । (६५/१४४४)

कर्णललाटशब्दाभ्यां कन् प्रत्ययो भवति तत्र भवः इत्येतस्मिन् विषयेऽलङ्कारेऽभिधेये । यतोऽपवादः । कर्णिका । ललाटिका । अलङ्कारे इति किम् ? कर्ण्यम् । ललाट्यम् ॥

तस्य व्याख्यान इति च व्याख्यातव्यनाम्नः । (६६/१४४५)

व्याख्यायतेऽनेन इति व्याख्यानं, व्याख्यातव्यस्य नाम व्याख्यातव्यनाम । तस्य इति षष्ठीसमर्थात् व्याख्यातव्यनाम्नः प्रातिपदिकाद् व्याख्यानेऽभिधेये यथाविहितं प्रत्ययो भवति तत्र भवे [13]च । वाक्यार्थसमीपे चकारः

---

1. चापि प्रत्ययौ ड.इ. 2. मध्यमध्यं फ.ड.इ. 3. ग्रामशब्दात् इ. 4. अर्थे ह. 5. जिह्वामूले भवः जिह्वामूलीयः ह. 6. प्रातिपदिकात् नास्ति इ. 7. यतोऽपवादः ड. 8. चवर्गीयम् नास्ति ब.ड.इ.फ, पवर्गीयम् इत्यधिकम् ह. 9. अर्थे ब.इ. 10. वासुदेववर्गे भवः इत्यधिकम् ड. 11. वासुदेववर्गीणः नास्ति फ. 12. अर्जुनवर्ग्यः अर्जुनवर्गीयः इत्यधिकम् ब.क.इ.फ.ड, अञ्जनवर्ग्यः अञ्जनवर्गीयः इत्यधिकम् ह. 13. इत्येतस्मिन् विषये फ.